

RU 11.7 Minskningslista för förbrukningsvaror

Så arbetar vi med att minska klimatpåverkan från förbrukningsvaror

Ett av Region Uppsalas övergripande mål är att minska vår klimatpåverkan. Eftersom plasten i förbrukningsvaror oftast är tillverkad av fossil råvara¹ är förbrukningsvaror ett viktigt område att arbeta med.

Rätt använt kan förbrukningsmaterial minska smittspridning och vårdrelaterade infektioner. Ett sådant arbetssätt minskar alltså risken för till exempel utbrott, reoperationer och extra vård dagar, vilket i sin tur skulle kunna innebära stor användning av förbrukningsmaterial.

Vi vill minska vår klimatpåverkan från förbrukningsvaror med bibehållen säkerhet för patienter och personal genom att verka inom tre områden:

1. Gå över till **arbetsmetoder** där användning av förbrukningsvaror kan tas bort eller minskas
2. Gå över från användning av engångsprodukter till **flergångsprodukter**
3. I de fall där engångsprodukter behövs, gå över till **förnybart eller återvunnet material**² eftersom det har lägre klimatpåverkan

Så här använder vi oss av minskningslistan³

Syftet med minskningslistan är att ge stöd till verksamheter för att minska användningen av förbrukningsvaror och på så sätt minska resursförbrukning, avfallsmängder och klimatpåverkan.

Minskningslistan är ett underlag när förvaltningarna/verksamheterna ska sätta årliga miljömål. Miljömålen kan exempelvis vara att minska användningen av utvalda förbrukningsvaror, identifiera förbrukningsvaror som kan fasas ut eller minska användningen av under målperioden. Minskningslistan kommer även fungera som inspiration i det lokala miljöarbetet i organisationen.

Verksamheterna kan söka miljömedel från miljöenheten vid Regionkontoret för kostnader i samband med utveckling/kvalitetssäkring av nya alternativa produkter eller arbetssätt. Miljöenheten är ansvarig för framtagning och revidering av minskningslistan.

I de fall det finns en alternativ miljöbättre produkt så finns dessa samlade för beställare i den publika inköpslistan "Klimatsmarta artiklar" i Agresso.

¹ Det går om vi vill - Förslag till en hållbar plastanvändning SOU 2018:84 s.60

² Det är viktigt att alltid välja upphandlade produkter. Produkter som inte har upphandlats kan utgöra en risk för patient eller personal, ha negativ miljöpåverkan (utöver klimatpåverkan) eller skada Region Uppsalas maskiner och utrustning. Varuförsörjningens personal kan svara på frågor om de produkter som finns, se www.varuforsorjningen.se

³ Den första minskningslistan togs fram under år 2015 med hjälp av en referensgrupp med representanter från Vårdhygien, Varuförsörjningen, Sterilcentralen vid Akademiska sjukhuset, Vårdnära service på Fastighet och service, Akademiska sjukhusets säkerhets- och miljöavdelning samt miljöenheten. Under år 2023 har minskningslistan uppdaterats.

Minskingslista för förbrukningsvaror

Klicka på bilderna för att få mer information om varje produkt

Undersökningshandskar

Skyddsförkläden av fossil plast

Gula boxar

Tvättlappar av skumplast

Sopsäckar av fossil plast

Skoöverdrag

Stiftpennor

Förnybart material har en lägre klimatpåverkan än traditionell plast tillverkad av fossil olja ([klicka här för mer information](#)). Sök på "förnybar" i Agresso eller i artikelsök på Varuförsörjningens hemsida så ser du vilka produkter som är av förnybart material.

Framöver kommer vi också se fler produkter i **återvunnet** material. Det har också har en lägre klimatpåverkan.

Undersökningshandskar

Därför ska vi minska användningen

Handsakar är viktiga i många fall men om de används i onödan kan det leda till ökad smittspridning. Användningen av undersökningshandskar har ökat med drygt 11 procent mellan 2018 och 2022 och står för en stor del av vår klimatpåverkan från förbrukningsmaterial.

Så kan vi göra

- Ta reda på när handsakar verkligen behövs!
 - Gör vårdhygiens [utbildning för användning av handsakar](#).
 - På [Vårdhygiens hemsida](#) finns länkar du kan följa beroende på om du jobbar inom Slutenvård eller Nära vård och hälsa. Basala hygienrutiner och klädregler finns under rubriken "Rutiner och smittämnen".
 - Se också rubriken "Verktygslåda" där du hittar ytterligare material som kan användas för utbildning och information på arbetsplatser.
 - Folkhälsomyndigheten och SKR:s [handskpyramid](#) är också en bra illustration över när handsakar behövs.
- Välj rätt handske (se vägledningar på www.varuforsorjningen.se under avtalet "Operations- och undersökningshandskar").
- Upphandla rätt utformad förpackning som minskar svinn (Varuförsörjningen arbetar med detta).

Tipsa gärna din miljösamordnare om du vet någon verksamhet som minskat användningen av handsakar!

Skyddsförkläden av fossil plast

Därför ska vi minska användningen

Vi använder stora mängder skyddsförkläden, över 10 000 st per dag. I nuläget finns inga andra arbetssätt för att uppnå samma funktion. Därför behöver vi gå över till produkter av material som ger mindre klimatpåverkan. Förkläden av förnybar plast ger ungefär halverad klimatpåverkan⁴ jämfört med de traditionella som är av plast från fossil olja.

Så kan vi göra

- Använd inte förkläden i onödan, se [Basala hygienrutiner och klädregler](#). På [Vårdhygiens hemsida](#) finns länkar du kan följa beroende på om du jobbar inom Slutenvård eller Nära vård och hälsa. Basala hygienrutiner och klädregler finns under rubriken "Rutiner och smittämnen".
- Prova förkläden av förnybar plast. Det som finns upphandlat är artikelnummer [61446](#).
 - Under 2023 får verksamheterna en ekonomisk ersättning vid beställning av förnybara skyddsförkläden, mer om detta finns beskrivet på sidan [Hållbar användning av förbrukningsvaror](#).
 - Beställare i Agresso kan hitta samtliga rekommenderade klimatsmarta artiklar i den publika inköpslistan "Klimatsmarta artiklar".

Gör som Folktandvården och Oscar II-dialysmottagningen!
De försöker byta ut en del av de förkläden de använder till varianten av förnybart material.

⁴ Klimatavtryck från engångsförkläden i sjukvården. Forskningsinstitutet RISE 2019.

Gula boxar för smittförande/kliniskt avfall

Därför ska vi minska användningen

Gula boxar ska vara kraftiga och består därför av mycket hårdplast. De fyller en viktig funktion för visst avfall men ska inte användas i onödan. Det finns exempel på verksamheter som har minskat sina materialkostnader genom att säkerställa att boxarna används enligt våra rutiner.

Så kan vi göra

- Följ [avfallshandboken](#) som gäller för din arbetsplats. Där står vilket avfall som ska läggas i gula boxar. Det som inte hör hemma där ska oftast läggas i kärl för brännbart avfall.
- Anpassa boxens storlek efter behov. Undersök möjligheten att välja en större uppsamlingsbox istället för flera mindre.
- Undvik att lägga mindre boxar i större.
- Upphandla modeller av förnybart material (Varuförsörjningen jobbar med detta)

Gör som flera verksamheter på Akademiska sjukhuset!
De har fäst instruktioner från avfallshandboken precis bredvid platsen där uppsamlingsboxen finns. På så sätt blir det tydligt vad som ska kastas i boxen.

Klinisk Mikrobiologi sparar ca 100 000 kr per år (kostnader för inköp och avfallshantering) genom att följa rutinerna bättre.

Tvättlappar av skumplast

Därför ska vi minska användningen

Tvättlapparna i skumplast har en högre klimatpåverkan jämfört med alternativen i förnybart material. En enda tvättlapp i skumplast bidrar med lika stor klimatpåverkan som 10 meter torkpapper eller drygt åtta tvättlappar av viskos⁵.

Så kan vi göra

- Om möjligt – sluta beställa skumtvättlapparna på arbetsplatsen.
- Om skumtvättlapparna anses behövas:
 - Beställ hem alternativa tvättlappar (se nedan) och ha två eller flera alternativ.
 - Fundera i vilka situationer skumtvättlapparna krävs och använd dem bara till det.
 - Gör skumtvättlapparna tillgängliga enbart på de ställen där de ska användas.
- Välj någon av de upphandlade alternativen av förnybart material (Beställare i Agresso kan hitta rekommenderade klimatsmarta artiklar samlade i den publika inköpslistan "Klimatsmarta artiklar"):
 - Tvättlapp airlaid, artikelnummer [62368](#)
 - Tvättlapp tissue, artikelnummer [43782](#)
 - Tvättlapp på rulle, till exempel artikelnummer [59921](#)

Gör som BB på Akademiska sjukhuset och Mag- och tarmmottagningen på Lasarettet i Enköping!
De har gått över till torkrulle och tvättlappar av förnybart material istället.

⁵ de Afonseca, Kalla, Bachofner Gran, Eriksson, Abrahamsson, Lindqvist. Livscykelanalys av förbrukningsvaror. En studie för minskad klimatpåverkan inom Landstinget i Uppsala län. 2016.

Påsar och säckar i fossil plast

Därför ska vi minska användningen

Plastpåsar och sopsäckar fyller en värdefull funktion. De måste dock användas effektivt, annars är det en hel del plast som går till förbränning i onödan. Halvfulla soppåsar och sopsäckar är onödigt användning av produkten. Våra plockanalyser visar att vi kan bli bättre på att sortera exempelvis plastförpackningar och matavfall rätt.

Om vi har färre kärl för brännbart och istället hänvisar personalen till en plats för källsortering (främst i kontorsmiljöer) kan det bidra till:

- att mer plast, matavfall och annat material återvinns så vi minskar vår klimatpåverkan
- bättre arbetsmiljö för städpersonal – de slipper böja sig ned och tömma många papperskorgar
- bättre arbetsmiljö för alla våra medarbetare som använder källsorteringskärl istället för papperskorg nära skrivbord - de får fler mikropausar och rörelse

Så kan vi göra

- Ta bort eller minska antalet soppkorgar i kontorsmiljö.
- Välj någon av de upphandlade alternativen av förnybart eller återvunnet material, se nästa sida.
 - Beställare i Agresso kan hitta rekommenderade klimatsmarta artiklar samlade i den publika inköpslistan "Klimatsmarta artiklar". Det står i titeln om artiklen är förnybar eller återvunnen.
 - 125L sopsäckar i fossil plast ska enbart användas till sopnedkast, för resterande användningsområden ska förnybara material väljas.
- Läs igenom Varuförsörjningens guide [Miljönytta Transport- och avfallsemballage](#) samt [Miljönytta Papper och plast](#). Här finns bra översikt över vilka storlekar som finns och vad de kostar.

Gör som Nära vård och hälsas ledningskontor
och Gottsunda Vårdcentral!
De har tagit bort papperskorgar från sina
kontorsarbetsplatser.

Påsar och säckar i förnybar eller återvunnen råvara

Artikelnummer ⁶	Benämning	Storlek	Material
56036	PLASTPÅSE VIT F PAPPERSKORG	30l	Förnybar plast
62299	PLASTPÅSE F KÄLLSORTERINGSKÄRL	30l	Förnybar plast
57968	SOPSÄCK PL GRÅ	40l	Förnybar plast
58676	SOPSÄCK PL TRANSP M KNYTHANDT	70l	Återvunnen plast
57990	SOPSÄCK PL BLÅ	70l	Förnybar plast
57967	SOPSÄCK PL GRÖN M KNYTHANDTAG	70l	Förnybar plast
57931	SOPSÄCK PL TRANSP M KNYTHANDT	70l	Förnybar plast
62340	SOPSÄCK PL GRÖN	90l	Förnybar plast
57965	SOPSÄCK PL GRÖN	125l	Förnybar plast
57992	SOPSÄCK PL BLÅ M KNYTHANDTAG	125l	Förnybar plast
57970	SOPSÄCK PL TRANSP	125l	Förnybar plast
57971	SOPSÄCK PL TRANSP M KNYTHANDT	125l	Förnybar plast

⁶ Artikelnummer uppdaterade maj 2023

Skoöverdrag

Därför ska vi minska användningen

Eftersom skor och fötter oftast är smutsiga kan skoöverdrag ge en falsk trygghet då händerna kan bli kontaminerade. Produkten behövs i vissa fall, men i många fall kan andra metoder ersätta den.

Så kan vi göra

- Se över om skoöverdrag kan tas bort och endast ställas fram vissa årstider eller vid dåligt väder.
- Se över städfrekvens.
- Se över dörmattor – är de rena, effektiva och tillräckligt stora?
- Om skoöverdrag behövs, prova produkten som är av förnybar plast, artikelnummer [61435](#).
 - Beställare i Agresso kan hitta rekommenderade klimatsmarta artiklar samlade i den publika inköpslistan "Klimatsmarta artiklar".

Gör som Folk tandvården Uppsala! De har fattat beslut om att sluta beställa skoöverdrag i hela förvaltningen.

Även Gynmottagningen på Lasarettet i Enköping har tagit bort sina skoöverdrag.

Stiftpennor

Därför ska vi minska användningen

Stiftpennor är exempel på kontorsprodukter där plasten inte alltid är nödvändig.

Så kan vi göra

- Använd och var rädd om de pennor (och annat kontorsmaterial) som finns istället för att köpa nytt.
- Fyll på stift, 0,7mm (artikelnummer [74347](#) eller [40816](#)) eller 0,5mm (artikelnummer [74348](#) eller [40815](#)).
- Prova en vässbar penna, till exempel artikelnummer [41263](#).
- Om stiftpennor behöver beställas, prova 0,7mm (artikelnummer [42715](#)) eller 0,5mm (artikelnummer [42714](#)). De är gjorda av återvunnen plast.
 - Beställare i Agresso kan hitta rekommenderade klimatsmarta artiklar samlade i den publika inköpslistan "Klimatsmarta artiklar".

Tipsa gärna din miljösamordnare om du vet någon verksamhet som minskat användningen av stiftpennor och annat kontorsmaterial!

Klicka här för att komma tillbaka till översikten.

Förnybart (biobaserat) material – vad är det?

En förnybar (=biobaserad) råvara är en naturlig resurs som naturen kan nybilda i samma takt som den används, exempelvis trä, majs eller biprodukter från jordbruket.

Fossila råvaror som olja och gas är ändliga, alltså inte förnybara, eftersom det tar flera miljoner år för dem att bildas.

